

БОЛОВСРОЛЫН ЕРӨНХИЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛЭХ СУДАЛГААНЫ ТАЙЛАН

НЭГ. ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ

Энэхүү үнэлгээг Боловсрол, шинжлэх ухааны яамнаас боловсруулсан Боловсролын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга буюу Боловсролын ерөнхий хуулийн төслийн зүйл, заалтад Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн¹ 17 дугаар зүйлд заасны дагуу дүн шинжилгээ хийх, үр нөлөөг тооцож, давхардал, хийдэл, зөрчлийг илрүүлэн, хуулийн зүйл, заалтыг ойлгомжтой, хэрэгжих боломжтой байдлаар боловсруулах, улмаар төслийн чанарыг сайжруулахад энэхүү судалгааны ажлын гол зорилго оршино.

Үнэлгээ хийхээр сонгож авсан хуулийн төсөл нь хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл² хэлбэрээр боловсруулагдсан байна.

Боловсролын ерөнхий хуулийн төслийн /цаашид “хуулийн төсөл” гэх/ үр нөлөөг үнэлэх ажиллагааг Засгийн газрын 2016 оны 5 дүгээр тогтоолын 3 дугаар хавсралтаар баталсан “Хуулийн төслийн үр нөлөөг тооцох аргачлал”-д³ /цаашид “Аргачлал” гэх/ заасны дагуу дараах үе шаттайгаар хийлээ.

1. Шалгуур үзүүлэлтийг сонгох, хуулийн төслөөс үр нөлөө тооцох хэсгээ тогтоох;
2. Урьдчилан сонгосон шалгуур үзүүлэлтэд тохирох шалгах хэрэгслийн дагуу үр нөлөөг тооцох;
3. Үр дүнг үнэлэх, зөвлөмж өгөх

ХОЁР. ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛЭХ ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТИЙГ СОНГОСОН БАЙДАЛ, ҮНДЭСЛЭЛ

Энэхүү үнэлгээний ажлыг хийж гүйцэтгэхдээ хуулийн төслийн зорилго, хамрах хүрээ, зохицуулах асуудалтай уялдуулан Аргачлалын 2.9-д⁴ заасныг үндэслэн 6 шалгуур үзүүлэлтээс ажлын хэсгийн гишүүд дараах 4 шалгуур үзүүлэлтийг сонголоо. Үүнд:

1. Зорилгод хүрэх байдал
2. Практикт хэрэгжих боломж
3. Ойлгомжтой байдал;
4. Харилцан уялдаа зэрэг болно.

Шалгуур үзүүлэлтийг сонгосон үндэслэл:

- Зорилгод хүрэх байдал

Энэхүү үнэлгээний үндсэн зорилго нь тухайн хуулийн төслийн зохицуулалт анх дэвшүүлсэн зорилго буюу тулгамдсан асуудлыг шийдвэрлэж чадах эсэхийг тогтоох явдал юм. Иймд хуулийн төслийн зохицуулалт нь хуулийн төслийн үзэл баримтлал буюу хуулийн төслийг боловсруулах болсон үндэслэл, шаардлагад

¹ <https://www.legalinfo.mn/law/details/11119>

² 25.1. Дараах тохиолдолд хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл боловсруулна:

25.1.4. тухайн хуулиар зохицуулж байгаа нийгмийн харилцааны төлөв байдал, агуулгад ихээхэн өөрчлөлт гарч, түүнтэй уялдуулан хуулийг шинэчлэн батлах шаардлагатай болсон.

³ <https://www.legalinfo.mn/annex/details/7335?lawid=11993>

⁴ 2.9.... тухайн боловсруулж байгаа хуулийн төслийн зорилго, хамрах хүрээ, зохицуулах асуудалтай уялдуулан нэг, эсхүл хэд хэдэн шалгуур үзүүлэлтийг сонгож болно.

нийцсэн байдал, мөн түүнийг тодорхой илэрхийлсэн зохицуулалтын хувилбарыг агуулсан байдлыг тогтооход энэ шалгуур үзүүлэлт чиглэнэ.

- Практикт хэрэгжих боломж

Хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдсан төслийг хэрэгжүүлэх боломж, хуулийн төслийг хэрэгжүүлэх субъектийн чадавх, хуулийн зохицуулалтыг хэрэгжүүлэх бодит боломж, боловсролын өмнө тулгарч буй өнөөгийн хүндрэлийг танин мэдэж, түүнийг оновчтой хэлбэрээр хэрэгжүүлэх хувилбарыг тодорхойлохыг зорилоо.

- Ойлгомжтой байдал

Хуулийн зохицуулалт нь түүнийг хэрэглэх, хэрэгжүүлэх субъектийн хувьд ойлгомжтой байх нь хэрэгжилтийн үр дүнд шууд нөлөөлдөг. Хууль тогтоомжийн тухай хуульд зааснаар хуулийн төслийн бүтэц, хэлбэрийн хувьд логик дараалалтай, хэл зүй, найруулгын хувьд тодорхой, ойлгоход энгийн байхаар томъёологдсон байх шаардлага тавигддаг. Энэхүү хуулийн төсөл нь Хууль тогтоомжийн тухай хууль, Аргачлалд заасан шаардлагыг хангасан эсэхийг тогтоох зорилгоор уг шалгуур үзүүлэлтийг сонгосон болно.

- Харилцан уялдаа

Хуулийн төслийн зүйл заалт нь бусад одоо хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байгаа бусад хууль тогтоомж болон төсөлд тусгагдсан зохицуулалт нь өөр хоорондоо хэрхэн нийцэж байгаа байдал, хуулийн төслөөр үүрэг хүлээсэн субъектүүдийн чиг үүргийн давхардал, зөрчилдөөнгүй байх шаардлагатай. Иймд Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлд заасан агуулгын шаардлагыг хангасан эсэхийг шалгах зорилгоор тус шалгуур үзүүлэлтийг сонгож байна.

- “Хүлээн зөвшөөрөгдөх байдал болон Зардал тооцох” шалгуур үзүүлэлтийг сонгоогүй тухай

Монгол Улсын Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын дөрөвдүгээр хавсралтаар баталсан “Хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцоог хийх аргачлал”-ын дагуу хуулийн төслийг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой гарах зардлын тооцоог тусгайлан хийсэн тайланг гаргасан тул “зардал тооцох” шалгуур үзүүлэлтийг энэхүү тайланд сонгогдоогүй болно.

ГУРАВ. ХУУЛИЙН ТӨСЛӨӨС ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛЭХ ХЭСГИЙГ ТОГТООСОН БАЙДАЛ

Сонгосон 4 шалгуур үзүүлэлтийн дагуу үр нөлөөг үнэлэхэд хамруулах хэсэг, түүнийг шалгах хэрэгслийг дараах байдлаар тогтоолоо.

Хүснэгт 1

№	Шалгуур үзүүлэлт	Үр нөлөөг үнэлэх хэсэг	Шалгах хэрэгсэл
1	Зорилгод хүрэх байдал	Хуулийн төслийн холбогдох зохицуулалт	Хуулийн төслийн үзэл баримтлалд дэвшүүлсэн зорилтыг хангах эсэхэд дүн шинжилгээ хийх
2	Практикт хэрэгжих боломж	Хуулийн төслийн 31, 43, 48 дүгээр зүйл	Хуулийн төслийн зохицуулалтад хамрагдах эрх бүхий этгээд болон төлөөлөлтэй ярилцлага зохион байгуулах, холбогдох байгууллагуудын статистик

			мэдээ, хуулийн төсөлд ирүүлсэн саналуудад дүн шинжилгээ хийх
3	Ойлгомжтой байдал	Хуулийн төслийг зохицуулалтыг бүхэлд нь хамруулах	Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 23, 28, 29, 30 дугаар зүйл, Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах аргачлалд заасан шаардлагыг хангасан эсэхийг шалгах
4	Харилцан уялдаа	Хуулийн төслийг зохицуулалтыг бүхэлд нь хамруулах	Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.1.1, 29.1.5, 29.1.7, 29.1.10-т болон Аргачлалын 4.10-т заасан шаардлага, шалгуурыг хангасан шалгах

1. Шалгуур үзүүлэлт: Зорилгод хүрэх байдал

Боловсролын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийн үзэл баримтлал⁵-д тусгагдсан хуулийн төсөл боловсруулах болсон үндэслэл, хэрэгцээ шаардлагад тухайн хуулийн төслийн зорилго, зохицуулалт нь нийцэж байгаа эсэхэд дүн шинжилгээ хийхийг зорьсон. Үүний дагуу хуулийн төслийн үзэл баримтлалтай танилцан судалж, үзэл баримтлал болон хуулийн төслийн зорилго, түүнийг хангахад чиглээн зохицуулалтуудыг харьцуулан дүн шинжилгээ хийлээ.

Хуулийн төслийн үзэл баримтлал, хуулийн төслийн бүтэц, зохицуулах зүйл, агуулгад дүн шинжилгээ хийхэд Боловсролын тухай хуулийн зохицуулалтыг боловсронгуй болгож, дараах асуудлуудыг шинэчлэхээр зорьсон байна.

1. Боловсролын зорилго, зорилт, зарчим, тогтолцоо, иргэн боловсрол эзэмших арга хэлбэр, эрх, үүрэг тодорхой болж, дэлхий нийтийн боловсролын хөгжлийн чиг хандлагад нийцүүлж, мэдлэгт суурилсан нийгэмд амьдрах ур чадвартай, зөв хандлагатай Монгол хүнийг төлөвшүүлэх зорилгод хүрэх;

2.Төрөөс боловсролын талаар үзүүлж буй зарим үйлчилгээг хуулиар олгосон эрх хэмжээний хүрээнд орон нутгийн засаг, захиргаа түүний удирдлагад шилжүүлэх;

3. Насан туршийн суралцахуйн эрх зүйн орчныг бүрдүүлж, салбар дундын мэргэшлийн үндэсний шаталсан бүтцийг боловсролын түвшин бүрд хэрэглэж, хүлээн зөвшөөрөх, баталгаажуулах үйл ажиллагаа хэрэгжих нөхцөл бүрдүүлэх;

4. Боловсролын харилцаа тогтвортой хөгжих нөхцөл бүрдүүлэн, боловсролын сургалтын байгууллагын ангилал, хэв шинж, үйл ажиллагаанд чанарын өөрчлөлт гаргах;

5. Боловсролын салбарын удирдах ажилтны томилгооны шатлан дэвшсэн /мерит/ мэргэшсэн тогтолцоотой болох;

6. Хүүхэд өөрт тулгамдсан асуудлаа бие даан шийдвэрлэж, хүндрэлийг даван туулахад мэргэжлийн сэтгэл зүйн үйлчилгээ авч, аливаа ёс суртахууны доголдол, зөрчил, гэмт хэргээс өөрийгөө хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх, зөв хандлага төлөвшил бий болгох;

7. Сургалтын байгууллага, удирдах зөвлөл, цэцэрлэг, сургуулийн болон эцэг эх, асран хамгаалагчийн зөвлөл, иргэний нийгмийн байгууллагын оролцоо, хамтын ажиллагааг сайжруулах;

⁵ Боловсрол, шинжлэх ухааны сайд болон Хууль зүй дотоод хэргийн сайдын хамтран баталсан “Боловсролын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийн үзэл баримтлал”

8. Сургуулийн өмнөх боловсрол болон ерөнхий боловсролын сургуульд хамрагдах нас дэлхий нийтийн чиг хандлага, малчдын ахуй амьдралтай уялдуулан уян хатан зохицуулалттай болох;

9. Сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээнд 5 настай хүүхдийг заавал хамруулдаг болох;

10. Бага, дунд боловсролын сургалтын бодлого, агуулга, үндэсний хөтөлбөр, сурах бичгийн тогтвортой байдал, ялгаатай хэрэгцээ бүхий суралцагчийн сурч боловсрох эрхийг тэгш хангах, хүүхэд хаана амьдарч байгаагаас үл хамаарч боловсролын үйлчилгээ авах адил, тэгш нөхцөл боломж бүрдүүлэх;

11. Бүх шатны боловсролын байгууллагын сургалтын чанарыг хөндлөнгөөс үнэлэхдээ үнэлгээний шалгалтад хамрагдах бүлгийг тодорхойлон зааж, санхүүгийн нөөц, хөндлөнгийн шалгалтын хугацаа, давтамж, үр дүнг тодорхой болгох;

12. Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын статус, хэв шинж, бүтцийг сайжруулж, удирдах зөвлөлд ажил олгогч, мэргэжлийн холбоод, олон нийтийн байгууллагын төлөөлөл, бизнес хөрөнгө оруулагчдын төлөөллийг оруулж, сургалт-судалгаа-үйлдвэрлэл, академик эрх чөлөө, боловсролын чанарын баталгааны тогтолцоо бүрдүүлэх;

13. Их, дээд сургуулийн засаглал, удирдлагын хараат бус, бие даасан байдал хангагдаж, ахисан түвшний сургалт, судалгаа олон улсын жишигт хүрэх нөхцөлийг бүрдүүлэх;

14. Боловсрол эзэмших хэлбэр /танхимын, зайн болон цахим сургалт, нээлттэй боловсрол, насан туршийн суралцахуй-ийг/ тодорхой болгож, иргэдийн насан туршдаа суралцах боломж, тэдний өмнө нь олж авсан мэдлэг, ур чадварыг хүлээн зөвшөөрөх, баталгаажуулах зохицуулалтыг оновчтой, тодорхой болгох;

15. Боловсролын чанарын хөндлөнгийн үнэлгээний үр дүн, үнэлгээний санал дүгнэлт, зөвлөмжийг боловсролын бодлогод тусах арга механизм тодорхой болгож, боловсролын бодлогын эргэх холбоо зүй зохистой, үр дүнтэй хэрэгжүүлэх;

16. Боловсролын санхүүжилтийг боловсролын зорилго, стандартын хэрэгжилтийг хангах суурь нөхцөлийг бүрдүүлдэг, боловсролын үйлчилгээний гүйцэтгэл, чанар, үр дүнд чиглэсэн болгож, хүн бүрд тэгш боломж бүрдүүлж, төсөв, санхүүжилт үр ашиг, үр дүн хангадаг болгох;

17. Иргэдийн сурах эрх баталгаажиж, сургалтын чанарт дэвшилт гаргаж, энэ салбар дахь төрийн бус байгууллага, ажил олгогчдын оролцоо сайжирч, дээд боловсролын сургалтын бодлого нь хөдөлмөрийн зах зээлийн хандлага, чиглэлтэй уялдуулах.

Дээр дурдсан зорилтуудыг хангах чиглэлээр тодорхой зорилтуудыг хуулийн төсөлд тусгагдсан байдлыг судалж үзвэл:

Боловсролын зорилго, зорилт, зарчим, тогтолцоо, иргэн боловсрол эзэмших арга хэлбэр, эрх, үүрэг тодорхой болж, дэлхий нийтийн боловсролын хөгжлийн чиг хандлагад нийцүүлж, мэдлэгт суурилсан нийгэмд амьдрах ур чадвартай, зөв хандлагатай Монгол хүнийг төлөвшүүлэх зорилгод хүрэх (Зорилт 1):

Хуулийн төслийн 4 дүгээр зүйлд Боловсролын зорилгыг “төрт ёс, түүх, соёл, уламжлал, үнэт зүйлсийг өвлөсөн, ардчилсан, хүмүүнлэг, ёс зүйг дээдлэн сахисан, дэлхийд өрсөлдөхүйц мэдлэг, чадвартай, нийгэм, эдийн засгийн хөгжилд хувь нэмэр оруулдаг, эрүүл, хариуцлагатай иргэнийг хөгжүүлэхэд оршино” гэж томъёолсноор хурдацтай хувьсан өөрчлөгдөж буй нийгэмд амьдрах иргэний мэдлэг, чадвар,

хөгжил, төлөвшлийг онцолсон байна. Боловсролын ерөнхий хуулийн төслийг дагалдан гарах хуулийн төслүүдэд сургуулийн өмнөх боловсролын зорилго бага насны хүүхдийн бие бялдар, оюун ухаан, нийгэмшлийн хөгжлийг дэмжиж, сургуульд бэлтгэхэд, ерөнхий боловсролын зорилго суралцагчийг бие даан сурч, амьдрахад шаардагдах суурь мэдлэг, чадварыг хөгжүүлж, ёс зүйтэй, хариуцлагатай, ажил мэргэжлийн чиг баримжаатай иргэн төлөвшүүлэхэд, дээд боловсролын зорилго хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлт хэрэгцээнд нийцсэн, олон улсад өрсөлдөх мэдлэг, ур чадвартай, хөрвөх чадвартай, бүтээлч, хариуцлагатай, төлөвшсөн, эх оронч иргэнийг бэлтгэх замаар улс орны нийгэм, эдийн засгийн хөгжлийг дэмжихэд оршихоор тус тус тусгасан нь Боловсролын ерөнхий хуулийн төслийн 4 дүгээр зүйлд заасан боловсролын зорилготой уялдаа, холбоотой болсон байна.

Түүнчлэн хуулийн төслийн 6 дугаар зүйлд боловсрол эзэмших сургалтын хэлийг, 8 дугаар зүйлд иргэн боловсрол эзэмших хэлбэрийг тус тус тодорхой зааж өгсөн, 10 дугаар зүйлд суралцагч, түүний эрх үүргийг шинэчлэн, дэлхий нийтийн боловсролын хөгжлийн чиг хандлага болох суралцахуйд нийцүүлэн тусгасан зэрэг нь хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийн үзэл баримтлалаар хангахаар зорьсон зорилтоо биелүүлэх үндэслэл болсон байна.

Төрөөс боловсролын талаар үзүүлж буй зарим үйлчилгээг хуулиар олгосон эрх хэмжээний хүрээнд орон нутгийн засаг, захиргаа түүний удирдлагад шилжүүлэх чиглэлээр (Зорилт 2)

Боловсролын ерөнхий хуулийн төслийн 42 дугаар зүйлийн 42.2 дах хэсэгт боловсролын санхүүжилтийн тогтолцооны зарчмыг тусгайлан оруулж, 42.4 дэх хэсэгт боловсролын байгууллагын санхүүжилтийн эх үүсвэрийн дотор орон нутгийн төсвийг зааж өгсөн байна. Үүнтэй уялдуулаад хуулийн төслийн 35 дугаар зүйлийн 35.1.8 дахь заалтад аймаг, нийслэлийн Засаг дарга орон нутгийн өмчийн цэцэрлэг, сургуулийн үйлчилгээний чанар, үр дүнг Засгийн газар болон иргэд, олон нийтийн өмнө хариуцна гэж заасан нь зүйтэй болсон.

Насан туршийн суралцахуйн эрх зүйн орчныг бүрдүүлж, салбар дундын мэргэшлийн үндэсний шаталсан бүтцийг боловсролын түвшин бүрд хэрэглэж, хүлээн зөвшөөрөх, баталгаажуулах үйл ажиллагаа хэрэгжих нөхцөл бүрдүүлэх (Зорилт 3)

Хуулийн төслийн 3 дугаар зүйлийн 3.1.7 дахь заалтаар “насан туршийн суралцахуй” гэж бүх насны иргэн албан боловсролоос гадна хэрэгцээ, сонирхолдоо нийцүүлэн орон зай, цаг хугацаанаас үл хамааран мэргэжил, боловсрол, чадвараа албан бус сургалтаар болон амьдралын орчинд суралцах замаар тасралтгүй хөгжүүлэх дээшлүүлэх үйл ажиллагааг” авч үзэж, 5 дугаар зүйлийн 5.1.6 дахь заалтад боловсролын бодлого, үйл ажиллагаанд баримтлах зарчмын дотор “насан туршийн суралцахуйг дэмжсэн байх”, 20 дугаар зүйл, хуулийн төслийн 33 дугаар зүйлийн 33.1.10, 33.1.16, 33.3.2, 33.3.3, 33.3.6, 33.3.8 дахь заалтууд, 34 дүгээр зүйлийн 34.1.5 дахь заалт, 35 дугаар зүйлийн 35.1.6 дахь заалт, 36 дугаар зүйлийн 36.1.5 дахь заалт, 43 дугаар зүйлийн 43.11 дэх хэсэгт насан туршийн суралцахуйтай холбоотой харилцааг зохицуулж, насан туршийн суралцахуйн эрх зүйн орчныг бүрдүүлсэн байна.

Боловсролын харилцааг зохицуулах хууль тогтоомжид мэргэшлийн үндэсний шаталсан бүтэцтэй холбоотой харилцаа тусгагдсан нь олон улсын чиг хандлагад нийцсэн дэвшилтэт зүйл болсон байна. Хуулийн төслийн 3 дугаар зүйлийн 3.1.16-д ““мэргэшлийн үндэсний шаталсан бүтэц” гэж иргэний эзэмшсэн мэдлэг, чадвар, төлөвшлийг ангилан төрөлжүүлэх, түвшнээр нь эрэмбэлэх, хүлээн зөвшөөрөх, баталгаажуулах үйл ажиллагааны нэгдлийг авч үзэж, боловсролын бодлого, үйл ажиллагааны зарчмын дотор 5.1.7 дахь заалтад “мэргэшлийн үндэсний шаталсан

бүтцэд үндэслэсэн байх” гэж, хуулийн төслийн 14 дүгээр зүйлийн 14.2 дахь хэсэгт боловсролын агуулгыг мэргэшлийн үндэсний шаталсан бүтэцтэй нийцүүлэхээр тусгасан. Ингэхдээ мэргэшлийн үндэсний шаталсан бүтцийг Монгол Улсын Засгийн газар батлахаар 28 дугаар зүйлийн 28.1.15 дахь заалтад тусгасан зэрэг нь батлагдсан үзэл баримтлалд дэвшүүлсэн зорилго, зорилтод нийцэж байна гэж үзэж болно.

Боловсролын харилцаа тогтвортой хөгжих нөхцөл бүрдэн, боловсролын сургалтын байгууллагын ангилал, хэв шинж, үйл ажиллагаанд чанарын өөрчлөлт гаргах чиглэлээр (Зорилт 4)

Боловсролын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын үзэл баримтлалд заасны дагуу Сургуулийн өмнөх боловсролын тухай, Бага, дунд боловсролын тухай хуулийг нэгтгэн Сургуулийн өмнөх болон ерөнхий боловсролын тухай хууль болон Дээд боловсролын тухай хуулийн төслүүд тус тус боловсруулагдсан байна. Хуулийн төсөлд боловсролын байгууллагатай холбоотой харилцааг 17 дугаар зүйлээр, 18 дугаар зүйлээр боловсролын сургалтын байгууллагатай холбоотой харилцааг зохицуулж, дагалдах хуулиудад нарийвчилж өгсөн байна. Тухайлбал, Сургуулийн өмнөх болон ерөнхий боловсролын тухай хуулийн төслийн 18 дугаар зүйлийн 18.1 дэх хэсэгт “Сургуулийн өмнөх болон ерөнхий боловсрол эзэмшүүлэх сургалтын байгууллага нь хүүхдийн цэцэрлэг, ерөнхий боловсролын сургууль байна” гэж, 20 дугаар зүйлийн 20.2 дахь хэсэгт ерөнхий боловсролын сургуулийн бүтцийг бага сургууль, цэцэрлэг-бага сургуулийн цогцолбор, дунд сургууль, бүрэн дунд сургууль болон ахлах сургууль байна гэж, Дээд боловсролын тухай хуулийн төслийн 5 дугаар зүйлийн 5.1 дэх хэсэгт “Дээд боловсролын байгууллага нь коллеж, дээд сургууль, их сургууль гэсэн ангилалтай байна” гэж тусган, 6 дугаар зүйл, 7 дугаар зүйл болон 8 дугаар зүйлээр уг хуулийн төслийн 5.1 дэх хэсэгт заасан байгууллагуудад тавигдах шаардлагыг нарийвчлан тусгажээ. Энэхүү зохицуулалтууд нь хэрэглэгч болон багш, боловсролын байгууллагад тодорхой болсон хэдий тодорхой заалтуудын хэрэгжиж эхлэхтэй холбоотой үүсэх эрсдэлүүдийг нягтлан үзэх шаардлагатай.

Боловсролын салбарын удирдах ажилтны томилгоо нь шатлан дэвшсэн /мерит/ мэргэшсэн тогтолцоотой болох чиглэлээр (Зорилт 5)

Хуулийн төслийн онцлог нь салбарын удирдах ажилтны томилгоонд чадахуйд суурилсан зарчмыг тодорхой тусгасанд оршиж байна. Хуулийн төслийн 33 дугаар зүйлийн төрийн болон орон нутгийн өмчийн бүх шатны сургалтын байгууллагын захирал, цэцэрлэгийн эрхлэгчийг аймаг, нийслэлийн боловсролын газар сонгон шалгаруулалтын дүнг үндэслэн томилоход хуулийн төслийн 38.2 дахь хэсэгт заасан нийтлэг шаардлагыг, боловсролын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага аймаг, нийслэлийн боловсролын газрын даргыг томилоход баримтлах нийтлэг шаардлагыг 33 дугаар зүйлийн 33.5 дахь хэсэгт, дүүргийн боловсролын хэлтсийн даргад томилоход тавигдах нийтлэг шаардлагыг 33 дугаар зүйлийн 36.6 дахь хэсэгт тус тус заасан нийтлэг шаардлагыг тус тус зааж өгсөн нь дэвшилтэд зохицуулалт болсон байна. Дээрх нийтлэгт шаардлагад тухайн удирдах албан тушаалтанд нь багш мэргэжилтэй байхаар, мэргэшлийг нь зааж, албан тушаалын дараагийн ангилалд ажилласан жилийг нь зааж өгсөн байна. Ингэснээр салбарын удирдах ажилтан чадавхжих, албан тушаал ахих зарчим нээлттэй, ил тод болох боломж бүрдэх хэдий ч тодорхой заасан хугацаа, жилийг нягтлах шаардлагатай.

Хүүхэд өөрт тулгамдсан асуудлаа шийдвэрлэж, ганцаардал, сэтгэл гутралыг даван туулахад мэргэжлийн сэтгэл зүйн үйлчилгээ авч, аливаа гэмт хэрэг, зөрчлөөс өөрийгөө хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх зөв хандлага төлөвшил бий болно (Зорилт 6)

Хуулийн төсөлд шинээр орж ирсэн албан тушаал бол сургуулийн сэтгэл зүйч юм. Сургуулийн өмнөх болон ерөнхий боловсролын тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.3 дах хэсэгт “Ерөнхий боловсролын сургуульд захирал, сургалтын менежер, нийгмийн ажилтан, багш, сэтгэл зүйч, эмч болон бусад ажилтан ажиллана, 14.4 дэх хэсэгт “Дотуур байранд багш, бага ангийн хүүхэдтэй ажиллах туслах багш ажиллана” гэж заасан бол Боловсролын ерөнхий хуулийн төсөл сэтгэл зүйч хуулийн төслийн 13 дугаар зүйлийн 13.3.5 дахь заалтад заасан нийгмийн баталгаагаар хангагдахаар тусгагдсан ололттой зүйл болсон байна.

Хуулийн төсөлд боловсролын агуулгыг хөтөлбөрөөр хэрэгжүүлэх тухай 14 дүгээр зүйлд тусгасан. Хуулийн төслийн 14 дүгээр зүйлийн 14.2 дахь хэсэг “Боловсролын агуулгыг мэргэшлийн үндэсний шаталсан бүтэцтэй нийцүүлэн сургуулийн өмнөх, ерөнхий боловсрол, мэргэжлийн боловсрол, дипломын, бакалавр, магистр, докторын гэж ангилах бөгөөд агуулгыг сургалтын хөтөлбөрөөр хэрэгжүүлнэ” гэж заасан байна.

Хуулийн төслийн 14 дүгээр зүйлийн 14.1 дэх хэсэгт боловсролын агуулга нь боловсролын зорилгыг хэрэгжүүлэхэд чиглэхээр туссан байна. Түүнчлэн хуулийн төслийн 14.3, 14.4, 14.5, 14.6, 14.7 дахь хэсгүүдэд иргэн төлөвшүүлэх, бэлтгэхэд агуулга чиглэж байхаар нарийвчлан зааж, зөв хандлага, төлөвшилтэй асуудлыг бүх шатны боловсролын агуулга, хөтөлбөр, арга зүйд дараах байдлаар багтаан оруулж өгсөн байна. Үүнд: 14 дүгээр зүйлийн 14.9.7. дахь заалт “гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, аюулгүй байдлыг хангах;” гэсэн байна. Энэ нь батлагдсан үзэл баримтлалд дэвшүүлсэн зорилго, зорилтод нийцэж байна гэж үзэж болно.

Сургалтын байгууллага, удирдах зөвлөл, цэцэрлэг, сургуулийн болон эцэг эхийн зөвлөл, иргэний нийгмийн байгууллагын хамтын ажиллагаа сайжруулах талаар (Зорилт 7)

Боловсролын сургалтын байгууллагын өөрийн удирдлагыг цэцэрлэг, сургуулийн зөвлөл, мэргэжлийн боловсрол, сургалтын болон дээд боловсролын сургалтын байгууллагад удирдах зөвлөл хэрэгжүүлдэг. Хуулийн төслийн 39 дүгээр зүйлд өөрийн удирдлагын асуудлыг ерөнхийлөн зааж, харин дагалдаж гарч байгаа хуулиудад тухайн түвшний боловсролын сургалтын байгууллагын чиг үүрэг, онцлогт нийцүүлэн илүү нарийвчилж оруулсан нь оновчтой болсон байна.

Хуулийн төслийн зорилт “боловсролын үндсэн зарчим, тогтолцоо, агуулга, удирдлага, зохион байгуулалт, боловсролын харилцаанд оролцогчдын эрх зүйн байдал, нийгмийн баталгааг тогтоохтой холбоотой харилцааг зохицуулахад оршино” гэж томъёологдсонтой холбоотойгоор уг харилцаан анх удаа иргэний нийгмийн байгууллагын эрх үүргийг томъёолон асуулсан нь оновчтой болсон байна. Тухайлбал, 48 дугаар зүйлд төрийн бус байгууллага, мэргэжлийн холбооны эрх үүргийн тодорхойлж өгсөн нь түншлэлд суурилсан хамтын ажиллагааг зохицуулах боломжийг бүрдүүлсэн байна.

Сургуулийн өмнөх боловсрол болон ерөнхий боловсролын сургуульд хамрагдах нас дэлхий нийтийн чиг хандлага, малчдын ахуй амьдралтай уялдуулан уян хатан зохицуулалттай болгох чиглэлээр (Зорилго 8)

Дэлхийн банкны сүүлийн үеийн судалгаагаар дэлхийн 200 гаруй орноос 71.4% нь 6 наснаас элсүүлдэг байна. Хуулийн төсөлд ерөнхий боловсролд хамрагдах насыг заагаагүй ч дагалдан гарч байгаа Сургуулийн өмнөх болон ерөнхий боловсролын тухай хуулийн төслийн 4 дүгээр зүйлийн 4.2 дахь хэсэгт “Сургуулийн өмнөх боловсролд 3-5 насны хүүхэд хамрагдана” гэж, 4.3 дахь хэсэгт “Сургуулийн өмнөх боловсролыг 5 настай хүүхдэд заавал эзэмшүүлэх бөгөөд 200-аас доошгүй цагийн сургалтад хамруулсан байна” гэж, 4.5 дах хэсэгт “Ерөнхий боловсролын

сургуульд тухайн онд 6 нас хүрсэн хүүхдийг элсүүлнэ” гэж заасан байна. Ингэхдээ “4.6. Хүүхдийн өсөлт хөгжилт, эрүүл мэндийн болон аргагүй шалтгаанаар сургуульд орох боломжгүй хүүхдийг 7 настайд нь сургуульд элсүүлж болно” гэж тусгаад хойшлуулсан тохиолдолд эцэг эх, асран хамгаалагч нь ерөнхий боловсролын сургуулийн захиргаанаас өгсөн чиглэлийн дагуу хүүхдийн хөгжлийг дэмжихээр оруулсан нь хүүхдийн сурах эрхийг хангахад чиглэсэн оновчтой зохицуулалт болсон байна.

Сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээнд 5 настай хүүхдийг заавал хамруулдаг болох чиглэлээр (Зорилт 9)

Тогтвортой хөгжлийн зорилт 2030-ийн чанартай боловсрол эзэмшүүлэх зорилт 4-т анх удаа сургуулийн өмнөх боловсрол багтсан байдаг. Үүнтэй холбоотойгоор сургуулийн өмнөх боловсролын сүүлийн 1 жил заавал эзэмших боловсрол багтаж эцэг эхийн үүрэгт багтсан (хуулийн төслийн 46 дугаар зүйлийн 46.2.2. хүүхдийг 5 настайд нь сургуулийн өмнөх боловсролд, цаашид ерөнхий боловсролд заавал хамруулах”) нь шинэлэг зохицуулалт болжээ.

Уг хуулийг дагалдан гарч буй Сургуулийн өмнөх болон ерөнхий боловсролын тухай хуулийн төслийн 28 дугаар зүйлийн 28.3 дахь хэсэгт “Нутгийн өөрөө удирдах болон нутгийн захиргааны байгууллага нь тухайн нутаг дэвсгэртээ оршин суудаг сургуулийн насны иргэнийг суурь боловсролд, 5 настай хүүхдийг сургуулийн өмнөх боловсролд заавал хамруулах үүрэг хүлээнэ” гэж оруулсан нь өмнөх зүйл, заалтыг бататгасан, орон нутгийн удирдлагын үүрэг, оролцоог нарийвчилж өгсөн байна.

Бага, дунд боловсролын сургалтын бодлого, агуулга, үндэсний хөтөлбөр, сурах бичгийн тогтвортой байдал, ялгаатай хэрэгцээ бүхий суралцагчийн сурч боловсрох эрхийг тэгш хангах, хүүхэд хаана амьдарч байгаагаас үл хамаарч боловсролын үйлчилгээ авах адил, тэгш нөхцөл боломж бүрдүүлэх чиглэлээр (Зорилт 10)

Боловсролын ерөнхий хуулийн төслийн 14 дүгээр зүйлийн 14.1 дэх хэсэгт “Албан боловсролын агуулга /цаашид “боловсролын агуулга” гэх/ нь суралцагчийн нас, хөгжлийн онцлог, авьяас, сонирхол, хувь хүний болон нийгмийн хэрэгцээ, үндэсний соёл, өв уламжлал, шинжлэх ухаан, технологийн хөгжлийн хандлагад нийцүүлэн боловсролын зорилгыг хэрэгжүүлэхэд чиглэнэ” гэж, 14.14 дэх хэсэгт “Бүх шатны албан боловсролын хөтөлбөрт тусгах агуулгыг зөвхөн энэ хуулиар зохицуулна” гэж тус тус зохицуулсан байна. Ингэснээр олон хуулиар боловсролын агуулгад орох зүйл, заалтыг зөвхөн энэхүү хуулийн төслөөр зохицуулах эрх зүйн үндэс бүрдэх юм.

Өнөөдөр боловсролын агуулгыг хуульчилсан салбарын бус 17 хуулийн 20 заалт байна. Энэ нь хичээл, судлагдахууны тоо болон багш, суралцагчийн ачааллыг нэмэгдүүлэх болон сургалтын хөтөлбөрийн тохирц, нийцлийг хангахгүйгээр богино хугацаанд хийж ирсэн. Уг байдал нь сургалтын хөтөлбөрийн тогтворгүй байдлыг үүсгэж байгаа.

Боловсролын агуулга, сургалтын хөтөлбөртэй холбоотой зохицуулалтыг сонгон шалгахад дараах байдлаар тусгасан байна.

Хүснэгт 2.

Сонгосон зорилт	Холбогдох зохицуулалт
Бүх шатны боловсролын агуулга, сургалтын	3.1.2. “боловсролын агуулга” гэж боловсролын тухайн түвшинд суралцагчийн эзэмшвэл зохих мэдлэг, чадвар, хандлага, төлөвшилийг;

хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх зохицуулалтыг боловсронгуй болгох талаар	3.1.13. “сургалтын хөтөлбөр” гэж суралцагчийн эзэмшвэл зохих мэдлэг, чадвар, төлөвшил, түүний үнэлгээ, арга зүй, орчин, хэрэглэгдэхүүнийг тусгасан багц баримт бичгийг; 14.1.Албан боловсролын агуулга /цаашид “боловсролын агуулга” гэх/ нь суралцагчийн нас, хөгжлийн онцлог, авьяас, сонирхол, хувь хүний болон нийгмийн хэрэгцээ, үндэсний соёл, өв уламжлал, шинжлэх ухаан, технологийн хөгжлийн хандлагад нийцүүлэн боловсролын зорилгыг хэрэгжүүлэхэд чиглэнэ. 14.2.Боловсролын агуулгыг мэргэшлийн үндэсний шаталсан бүтэцтэй нийцүүлэн сургуулийн өмнөх, ерөнхий боловсрол, мэргэжлийн боловсрол, дипломын, бакалавр, магистр, докторын гэж ангилах бөгөөд агуулгыг сургалтын хөтөлбөрөөр хэрэгжүүлнэ 14.3.Сургуулийн өмнөх боловсролын агуулга нь эрүүл, аюулгүй амьдрах суурь дадал хэвшил, бүтээлч, асуудлыг шийдвэрлэх, хамтран суралцах чадварыг хөгжүүлж, эх хэлээрээ зөв ярих, үндэсний өв соёлыг эзэмшүүлэхэд чиглэнэ. 14.4.Бага ангийн сургалтын агуулга нь хүмүүжил, харилцааны соёлтой, суралцах дадал хэшилтэй, үр бүтээлч, эх хэлээрээ зөв бичиж, ярих суурь чадвар эзэмшсэн иргэнийг төлөвшүүлэхэд чиглэнэ. 14.5.Дунд ангийн сургалтын агуулга нь түүх, соёл, уламжлал, үнэт зүйлсийг өвлөн дээдэлсэн, хүмүүнлэг, хүсэл тэмүүлэл зорилготой, сурч хөдөлмөрлөх хичээл зүтгэлтэй, эв эеийг эрхэмлэгч, хамтран ажиллах, харилцан суралцах чадвартай, эх хэлээ бүрэн эзэмшсэн, үзэл бодлоо зөв илэрхийлдэг, бусдын үзэл бодолд хүндэтгэлтэй ханддаг иргэнийг төлөвшүүлэхэд чиглэнэ. 14.6.Ахлах ангийн сургалтын агуулга нь бие даан сурч, амьдрахад шаардагдах суурь мэдлэг, чадвар эзэмшүүлж, ёс зүйтэй, хариуцлагатай, ялгаварлалгүй, тэгш ханддаг, эх хэлээ төгс эзэмшсэн, үндэстнийхээ хэл, уламжлалт ёс, зан заншлаа дээдэлж нандигнадаг, бахархаж хэрэглэдэг, хүндэлж хамгаалдаг, эх орноо эрхэмлэн дээдлэх үүрэг, хариуцлагаа ухамсарласан иргэнийг бэлтгэхэд чиглэнэ. 14.7.Мэргэжлийн болон дээд боловсролын агуулга нь хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлт, ажлын байранд тавигдах шаардлагыг хангах, олон улсад өрсөлдөх мэдлэг, хөрвөх ур чадвартай, бүтээлч, хариуцлагатай иргэнийг бэлтгэхэд чиглэнэ. 14.8.Сургуулийн өмнөх, ерөнхий боловсрол, мэргэжлийн боловсрол болон дээд боловсролын хөтөлбөр, агуулгатай холбоотой нарийвчилсан харилцааг холбогдох хуулиар тус тус зохицуулна. 14.9.Бүх шатны боловсролын хөтөлбөр, арга зүйд дараах агуулгыг заавал тусгаж, өмчийн хэлбэр харгалзахгүй боловсролын байгууллага хэрэгжүүлнэ. 14.12.Боловсролын хөтөлбөр, агуулгыг судалгаа, шинжилгээнд суурилан боловсруулж, тогтвортой хэрэгжүүлнэ. Ерөнхий боловсролын сургуулийн сургалтын хөтөлбөр, агуулгын мөрдөх

	хугацаа нь батлагдсанаас хойш ерөнхий боловсрол эзэмшүүлэх хугацаагаар тогтвортой байна. 14.13.Боловсролын хөтөлбөр, агуулгыг цахим хэлбэрт шилжүүлж хөгжүүлнэ. 14.14.Бүх шатны албан боловсролын хөтөлбөрт тусгах агуулгыг зөвхөн энэ хуулиар зохицуулна 15.2.Ерөнхий боловсролын агуулгыг нөхөн эзэмшүүлэхэд албан боловсролын хөтөлбөрийг баримтална 19.1.Боловсролын эрдэм шинжилгээ, арга зүйн байгууллага нь дараах чиглэлээр суурь болон хавсарга судалгаа, шинжилгээ, арга зүй, сургалтын ажлыг тасралтгүй эрхэлнэ: 19.1.5.бүх шатны боловсролын агуулга, арга зүй, технологи, үнэлгээ, сурах бичиг, сургалтын хэрэглэгдэхүүн;

Ингэснээр боловсролын агуулга, сургалтын хөтөлбөр ойр ойрхон өөрчлөгдөхгүй болж, иргэдийн сурах эрх баталгаажих боломж бүрдсэн байна.

Боловсролын тэгш хүртээмжтэй, тэгш боломж олгох байх зарчимд нийцүүлэн хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн сурч боловсрох эрхийг нь хангах зорилгоор Нийгэм, эдийн засгийн тэргүүлэх чиглэл, бүс, орон нутгийн хөгжлийн чиг хандлага, хэрэгцээнд үндэслэн мэргэжилтэн бэлтгэх, суралцагчийн авьяасыг дэмжих, зорилтод бүлгийн болон хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд боловсрол эзэмшихэд зориулж сургалтын төлбөрийн зээл, буцалтгүй тусламж олгох, боловсролын сургалтын байгууллагын барилга байгууламж, номын сан, гал тогоо, биеийн тамирын заал, дотуур байр, техник хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж нь багш, ажилтан, суралцагчийн онцлогт тохирсон, хөгжлийн бэрхшээлтэй суралцагчийн тусгай хэрэгцээнд нийцсэн, эрүүл ахуй, аюулгүй байдлын, усан хангамж, ариун цэврийн байгууламжийн шаардлагыг хангасан байх хуулийн зохицуулалтууд хуулийн төсөлд тодорхой тусгагдсан байна. Түүнчлэн хуулийг дагалдан гарч буй Сургуулийн өмнөх болон ерөнхий боловсролын тухай хуулийн төсөлд хөгжлийн бэрхшээлтэй суралцагч нь бусад суралцагчтай хамт боловсрол эзэмших заалт оруулахын зэрэгцээ тэгш хамран сургахтай холбоотой харилцааг зохицуулан бие даасан “Тэгш хамран сургалт” гэсэн бүлэг оруулсан нь шинэлэг зүйл болжээ.

Бүх шатны боловсролын байгууллагын сургалтын чанарыг хөндлөнгөөс үнэлэхдээ үнэлгээний шалгалтад хамрагдах бүлгийг тодорхойлон зааж, хөндлөнгийн шалгалтын хугацаа, давтамж, үр дүн тодорхой болгох чиглэлээр (Зорилт 11)

Боловсролын сургалтын байгууллагын сургалтын чанарын үнэлгээний асуудлыг уг хуулийн төслийг дагалдан гарч буй хуулийн төслүүдэд тухайн шатны боловсролд нийцүүлэн оруулсан байна. Тухайлбал хуулийн төслийн 40 дүгээр зүйлд “40.3.Боловсролын бүх түвшинд чанарын үнэлгээг холбогдох дүрэм, журмын дагуу тогтмол хийнэ”, “40.4. Боловсролын чанарын үнэлгээний үйл ажиллагаанд суралцагч, эцэг эх, иргэд, олон нийт, төрийн бус байгууллага, мэргэжлийн холбоодын төлөөллийг оролцуулна” гэж тусгасан нь дэвшүүлсэн зорилтыг хангахад чиглэсэн зохицуулалт болсон байна.

Хуулийн төслийг дагалдаж гарах хуулийн төслүүдэд тухайн боловсролын чанарыг баталгаажуулалттай холбоотой харилцааг мөн тусгасан байна. Түүнчлэн боловсролын үнэлгээ, байгууллагын үнэлгээ, суралцагчийн үнэлгээ хэмээн нарийвчлан тусгагдсан нь хуулийн төсөл болон дагалдаж гарах хуулиудын төслөөс харагдаж байна.Тухайлбал, Сургуулийн өмнөх болон ерөнхий боловсролын тухай

хуулийн төслийн “Боловсролын болон суралцагчийн үнэлгээ” гэсэн Долоодугаар бүлэгт боловсролын үнэлгээг боловсролын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын зөвшөөрсөн мэргэжлийн байгууллага хөндлөнгөөс үнэлэх, сургалтын хөтөлбөр, агуулга, суралцах хугацаатай холбоотой зүйл, хэсэг, заалтын хэрэгжилт, үр дүнгийн мэдээлэлд суурилж мониторинг үнэлгээ хийх, үнэлгээний мэдээллийн сан бүрдүүлэх, сурагчийн үнэлгээний чиглэл, хугацаа зэрэг нарийвчилсан зохицуулалтуудыг тусгасан зэрэг нь дэвшүүлсэн зорилго, зорилтод нийцэж байна гэж үзэж болно.

Дээд боловсролын тухай хуулийн төсөлд дээд боловсролын онцлогт нийцсэн чанарын баталгаажуулалттай харилцааг 12 дугаар зүйлээр зохицуулсан байна. Уг хуулийн төслийн 12 дугаар бүлгийн 12.1 дэх хэсэгт “Дээд боловсролын чанарын баталгаажуулалт нь сургуулийн сургалт, судалгааны үйл ажиллагааны гүйцэтгэлийн болон чанарын удирдлагыг сайжруулах зорилготой, нээлттэй, бүх оролцогч талыг хамарсан тасралтгүй үйл ажиллагаа байна” гэж заагаад дотоод чанарын баталгаажуулалт, хөндлөнгийн үнэлгээ болон магадлан итгэмжлэл гэсэн арга замаар хэрэгжихээр туссан байна. Ингэхдээ магадлан итгэмжлэл нь мэргэжлийн, хараат бус байхаар, 5 жил тутам хийгдэхээр тусгагдсан байна.

Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын статус, хэв шинж, бүтцийг сайжруулж, удирдах зөвлөлд ажил олгогч, мэргэжлийн холбоод, олон нийтийн байгууллагын төлөөлөл, бизнес хөрөнгө оруулагчдын төлөөллийг оруулж, сургалт-судалгаа-үйлдвэрлэл, академик эрх чөлөө, боловсролын чанарын баталгааны тогтолцоо бүрдүүлэх зорилтын хүрээнд (Зорилт 12)

Хуулийн төслийн Гуравдугаар бүлэг. Боловсролын байгууллага, тэдгээрийн ангилал нь боловсролын байгууллагатай холбоотой харилцааг зохицуулсан байна. Уг бүлгийн 18 дугаар зүйлийн 18.1 дүгээр хэсэгт “Боловсролын сургалтын байгууллага нь цэцэрлэг, ерөнхий боловсролын сургууль, мэргэжлийн сургалт, үйлдвэрлэлийн төв, коллеж, дээд сургууль байна”, 18.2 дахь хэсэгт “Боловсролын сургалт-эрдэм шинжилгээний байгууллага нь их сургууль байна” гэж заасан нь дээд боловсролын сургалтын байгууллагын статус, ангиллыг шинэ шатанд гаргасан зохицуулалт болсон байна. Түүнчлэн Дээд боловсролын тухай хуулийн төслийн 6 дугаар зүйл, 7 дугаар зүйл болон 8 дугаар зүйлээр дээд боловсролын байгууллагын статус, тавигдах шаардлага зэргийг олон улсын чиг хандлагад нийцүүлэн нарийвчлан заасан нь цаашид чанаргүй олон сургуулиудыг цэгцлэх, тоо гэхээсээ илүү чанарт чиглэсэн зохицуулалт болсон байна.

Хуулийн төслийн 39 дүгээр зүйлд боловсролын байгууллагын өөрийн удирдлагатай холбоотой харилцааг зохицуулсан байна. Коллеж, дээд сургууль болон их сургуулийн өөрийн удирдлага нь удирдах зөвлөл байхаар ерөнхий тусгаж, Дээд боловсролын тухай хуулийн төслийн “Тавдугаар бүлэг. Дээд боловсролын удирдлага”-ээр нарийвчлан зохицуулсан байна.

Боловсролын ерөнхий хуулийн төсөл болон дагалдан гарах хуулийн төсөлд удирдах зөвлөлийн бүрэлдэхүүн, чиг үүрэг зэргийг тодорхой оруулж, одоо мөрдөгдөж буй боловсролын хууль тогтоомжийг боловсронгуй болгосон байна. Тухайлбал, Дээд боловсролын тухай хуулийн төслийн 25 дугаар зүйлийн 25.2 дахь хэсэгт “Удирдах зөвлөл нь үүсгэн байгуулагч, бизнесийн төлөөлөл, орон нутгийн төрийн байгууллагын төлөөлөл, тухайн сургуулийн багш, суралцагч, төгсөгчийн төлөөлөл ба хараат бус гишүүдийн бүрэлдэхүүнтэй байна” гэж тусгаад 25.3 дахь хэсэгт “Удирдах зөвлөл нь 7-15 гишүүнээс бүрдэх бөгөөд үүний 51 ба түүнээс дээш хувь нь үүсгэн байгуулагчийн төлөөлөл байна”, 25.6 дахь хэсэгт “Багш, суралцагч, төгсөгч, бизнесийн болон орон нутгийн төрийн байгууллагын төлөөлөл болон

хараат бус гишүүдийг Удирдах зөвлөлийн баталсан журмын дагуу сонгон шалгаруулалтаар сонгоно” гэж тусгасан байна.

Дээд боловсролын байгууллагын бие даасан байдал, академик эрх чөлөөг хангасан чухал зохицуулалт бол Удирдах зөвлөл “26.1.7.нээлттэй сонгон шалгаруулалтын дүнг үндэслэн дээд боловсролын байгууллагын гүйцэтгэх удирдлагыг 5 жилийн хугацаагаар томилж, гэрээ байгуулах, хуульд заасан үндэслэлээр чөлөөлөх” зохицуулалт болсон байна.

Ингэснээр дээд боловсролыг улс төрөөс ангид, бие даасан байдлаа хангах зорилтыг хангах нөхцөл бүрдсэн байна.

Их, дээд сургуулийн засаглал, удирдлагын хараат бус, бие даасан байдал хангагдаж, ахисан түвшний сургалт, судалгаа олон улсын жишигт хүрэх нөхцөлийг бүрдүүлэх талаар (Зорилт 13)

Боловсролын ерөнхий хуулийн төслийг дагалдан гарах Дээд боловсролын тухай хуулийн төсөлд их, дээд сургуулийн засаглалтай холбоотой туссан чухал зохицуулалт бол дээд боловсролын Үндэсний зөвлөл болсон байна.

Уг хуулийн төслийн 24 дүгээр зүйлийн 24.1 дэх хэсэгт “Дээд боловсролын Үндэсний зөвлөл (цаашид “Зөвлөл” гэх) нь улсын хөгжлийн бодлого болон дээд боловсролын хөгжлийн харилцан уялдааг хангах, дээд боловсролын бодлого, стратегийг хэрэгжүүлэх, дээд боловсролын салбарын эрдэм шинжилгээ-сургалт-үйлдвэрлэлийн хамтын ажиллагааг дэмжих, дээд боловсролын хөгжилд төр, хувийн хэвшлийн тэнцүү оролцоог хангахад чиглэсэн асуудлаар зөвлөмж, шийдвэр гаргах үүрэг бүхий орон тооны бус байгууллага байна” гэж заажээ. Уг зөвлөл нь төрийн төлөөлөл, дээд боловсролын байгууллагын удирдах зөвлөл, бизнесийн төлөөллөөс бүрдсэн 21 гишүүнтэй байх ба гишүүний бүрэн эрхийн хугацаа нь 5 жил байх бөгөөд чиг үүргийг нь дээд боловсролын хараат бус, бие даасан байдал, улс орны болон дээд боловсролын салбарын хөгжлийн бодлогод оруулах хувь нэмрийг нарийвчлан заасан байна.

Дээд боловсролын тухай хуулийн төслийн 22 зүйл нь дээд боловсролын сургалт, судалгааг олон улсын жишигт хүргэх зорилтыг хангахад чиглэсэн байна. Уг зүйлд дээд боловсролын байгууллага нь эрдэм шинжилгээ, инновацын үйл ажиллагаа эрхэлж, гарсан үр дүнг сургалт, үйлдвэрлэлд нэвтрүүлж, ахисан түвшний сургалтын хөтөлбөрийн хүрээнд багш, суралцагчийн эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажлын үр дүнг үнэлж, багшийн нэмэлт орлого олох, суралцагчийн сургалтын төлбөрийг хөнгөлөх эх үүсвэр болгон ашиглахаар зохицуулжээ.

Монгол Улсын төрийн ивээлд эрдмийн эрх чөлөөг баталгаажуулж, эдийн засаг, нийгмийн хөгжил, шинжлэх ухаан, технологи, инновацын тэргүүлэх чиглэлийг хөгжүүлж, эрдэм шинжилгээ, судалгааны чадамжийг сайжруулах, мэдлэгт суурилсан нийгмийг манлайлах хүний нөөцийг бэлтгэх, эрдэмтэн судлаачдын оюуны өмчийг эдийн засгийн эргэлтэд оруулан, улсын хөгжилд бодитой хувь нэмэр оруулах, инновацын соёлыг бүрдүүлэх судалгааны их сургууль байгуулах эрх зүйн зохицуулалтыг Боловсролын ерөнхий хуулийн төслийг дагалдан гарах Судалгааны их сургуулийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн төслөөр шийдвэрлэсэн нь олон улсын жишигт нийцсэн шийдэл болсон байна.

Боловсрол эзэмших хэлбэр /танхимын, зайн болон цахим сургалт, нээлттэй боловсрол, насан туршийн суралцахуй-ийг/ тодорхой болгож, иргэдийн насан туршдаа суралцах боломж, тэдний өмнө нь олж авсан мэдлэг, ур чадварыг хүлээн зөвшөөрөх, баталгаажуулах зохицуулалтыг оновчтой, тодорхой болгох хүрээнд (Зорилт 14)

Их өгөгдөл, хиймэл оюун ухаан болон аж үйлдвэрийн IV дүгээр хувьсгал, цахим орчин, хувь хүний мэдлэг, ур чадварт тавигдах шаардлага зэрэг шинжлэх ухаан, техник, технологийн хөгжил нь дэлхий нийтээрээ боловсролын эрх зүйн орчин, тогтолцоо, сургалтын агуулга, арга зүйгээ шинээр томъёолох шаардлага бий болсон. Өнөөдөр хүчин төгөлдөр байгаа Боловсролын тухай хуульд боловсролын цахим шилжилттэй холбоотой харилцааг зохицуулаагүй байгаа тул хуулийн төсөлд зайлшгүй тусган зохицуулах хэрэгцээ байгаа. Түүнчлэн хүн судлал, тархи судлалын шинжлэх ухааны ололт, боловсролыг зөвхөн анги танхимын албан сургалтаар эзэмших хандлага өөрчлөгдөж, насан туршдаа суралцахуйг дэмжих болсонтой холбоотой асуудлыг зайлшгүй тусгах шаардлагатай тулгарч байна.

Хуулийн төслийн 7 дугаар зүйлийн 7.1 дэх хэсэгт боловсролын тогтолцоо нь албан, албан бус болон амьдралын орчноос суралцах боловсролоос бүрдэхээр тусгаж, 8 дугаар зүйлийн 8.1 дэх хэсэгт сургалтыг танхимын, танхимын бус, эдгээрийн хосолсон хэлбэрийн зохион байгуулалттай байхаар заажээ. Түүнчлэн 8 дугаар зүйлд боловсрол эзэмших сургалтын хэлбэрийг тодорхой зүйл, заалтаар зохицуулсан нь манай орны хувьд анх удаа зохицуулагдаж байгаа харилцаа, зохицуулалт болсон байна.

Иргэдийн насан туршдаа суралцах боломж, тэдний өмнө нь олж авсан мэдлэг, ур чадварыг хүлээн зөвшөөрөх, баталгаажуулах зохицуулалтыг хуулийн төслийн 7 дугаар зүйлийн 7.3 хэсэгт “Иргэний амьдралын орчноос суралцахуйг хүлээн зөвшөөрч, үр дүнг баталгаажуулж болно” гэж, 8 дугаар зүйлийн 8.6 дахь хэсэгт “Боловсрол эзэмших танхимын, танхимын бус, хосолсон сургалтыг үнэлэх, дүйцүүлэх, баталгаажуулах журам, сургалтад тавих нийтлэг шаардлагыг боловсролын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална” зэрэг байдлаар тус тус зохицуулсан байна.

Дээрх зохицуулалтуудыг авч үзвэл эдгээр нь хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийн үзэл баримтлалаар хангахаар зорьсон зорилтоо биелүүлэх үндэслэл болно гэж үзэж байна.

Боловсролын чанарын хөндлөнгийн үнэлгээний үр дүн, үнэлгээний санал дүгнэлт, зөвлөмжийг боловсролын бодлогод тусах арга механизм тодорхой болгож, боловсролын бодлогын эргэх холбоо зүй зохистой, үр дүнтэй хэрэгжүүлэх (Зорилт 15)

Хуулийн төсөлд боловсролын бүх шатны чанарыг үнэлгээг тогтмол хийхээр тусгаж, чанарын үнэлгээний үйл ажиллагаанд суралцагч, эцэг эх, иргэд, олон нийт, төрийн бус байгууллага, мэргэжлийн холбоодын төлөөллийг оролцуулахаар тусгасан нь (хуулийн төслийн 40 дүгээр зүйл) боловсролын чанарын үнэлгээг чанарын хувьд шинэ шатанд гаргасан зохицуулалт болсон байна.

Сургуулийн өмнөх болон ерөнхий боловсролын тухай хуулийн төслийн 18 дугаар зүйлийн 18.8 дахь хэсэгт “Цэцэрлэг, ерөнхий боловсролын сургууль нь үйл ажиллагаандаа өөрийн үнэлгээ хийж, үнэлгээний үр дүнд үндэслэн байгууллагын үйл ажиллагаа, суралцагчийн хөгжил, сурлагын амжилтын чанар, үр дүнг тасралтгүй сайжруулна”, 26 дугаар зүйлийн 26.1 дэх хэсэгт “Боловсролын үнэлгээ, хяналт-шинжилгээ (цаашид боловсролын үнэлгээ гэх) нь сургалтын чанарыг баталгаажуулж, багш, суралцагчийн хөгжлийг дэмжих, боловсролын бодлого, төлөвлөлтийг сайжруулахад чиглэнэ” гэж тус тус заасан, Дээд боловсролын тухай хуулийн төслийн 12 дугаар зүйлийн 12.1 дэх хэсэгт “Дээд боловсролын чанарын баталгаажуулалт нь сургуулийн сургалт, судалгааны үйл ажиллагааны гүйцэтгэлийн болон чанарын удирдлагыг сайжруулах зорилготой, нээлттэй, бүх оролцогч талыг хамарсан тасралтгүй үйл ажиллагаа байна”, 12.6 дахь хэсэгт “12.6.Чанарын сайжруулалтын төлөвлөгөө нь гүйцэтгэх удирдлагын үр дүнгийн

гэрээний нэг хэсэг байх бөгөөд түүний ажлын үр дүнг хэмжих нэг үзүүлэлт нь чанарын ахиц дэвшил байна” гэж тус тус заасан нь хуулийн төслийн үзэл баримтлалаар хангахаар зорьсон зорилтоо биелүүлэх үндэслэл болно гэж үзэж байна.

Боловсролын санхүүжилтийг боловсролын зорилго, стандартын хэрэгжилтийг хангах суурь нөхцөлийг бүрдүүлдэг, боловсролын үйлчилгээний гүйцэтгэл, чанар, үр дүнд чиглэсэн болгож, хүн бүрд тэгш боломж бүрдүүлж, төсөв, санхүүжилт үр ашиг, үр дүн хангадаг болгох (Зорилт 16)

Өнөөдөр хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байгаа Боловсролын тухай хуулийн 39 дүгээр зүйлийн 39.2 дахь хэсэгт боловсролын санхүүжилтийг “39.2.Боловсролын байгууллага нь улсын төсөв, орон нутгийн төсөв, хөрөнгө оруулалт, дотоод, гадаадын аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэдээс оруулах сургалтын төлбөр, дүрэмд заасан үйл ажиллагаанд зориулсан хандив, зээл, боловсролын байгууллагын өөрийн үйл ажиллагааны орлого зэрэг санхүүгийн эх үүсвэртэй байна” гэж зохицуулсан байгаа билээ. Ингэхдээ төрийн өмчит боловсролын сургалтын байгууллагыг тогтмол болон нормативт зардлаар санхүүжүүлэхээр хуульчилсан байдаг.

Боловсруулагдсан хуулийн төслийн 42 дугаар зүйлд боловсролын санхүүжилттэй холбоотой харилцааг тусгасан байна. Ингэхдээ 42 дугаар зүйлийн 42.2 дахь хэсэгт боловсролын санхүүжилтийн тогтолцооны зарчмыг зааж өгсөн нь шинэлэг зүйл болсон байна. Тухайлбал, боловсролын санхүүжилт нь үр дүнд чиглэсэн байх; тэгш хамруулахад чиглэсэн; тэгш боломж бүрдүүлэхэд чиглэсэн байх; боловсролын чанарыг сайжруулахад чиглэсэн байх; үйл ажиллагаа нь ил тод, нээлттэй, үр ашигтай байх; байгууллагын бие даасан байдлыг хангахад чиглэсэн байхаар тусгайлан заасан байна.

Түүнчлэн уг зүйлд боловсролын санхүүжилтийн эх үүсвэрүүдийг тодорхой заасан байна.

Хуулийн төслийн 43 дугаар зүйлийг “Боловсролын сургалтын байгууллагын санхүүжилт” гэж оруулснаар төрийн болон орон нутгийн өмчийн цэцэрлэг, ерөнхий боловсролын сургуулийн үйл ажиллагааны зардлын бүрэлдэхүүнийг, улсын төсвөөс санхүүжүүлэх зардлыг зааж өгсөн байдлаар томъёологдсон байна.

Үүнтэй холбоотойгоор хуулийн төсөлд улсын төсвөөс “43.1.3.боловсролын байгууллагын үйл ажиллагааны гүйцэтгэл, чанар, үнэлгээний үр дүнд үндэслэн олгох нэмэлт урамшууллын санхүүжилт” байна гэж, 45 дугаар зүйлийн 45.1 дэх хэсэгт “Багшийн цалин хөлс, ирээдүйн орлогын нэмэлт эх үүсвэр бий болгох, багшаар ажиллаж байх хугацаандаа орон сууц, нийгмийн асуудлаа шийдвэрлэхэд нь үүсэж буй санхүүгийн баталгаа, барьцаа, урьдчилгаа төлбөрийн асуудлыг шийдвэрлэх зорилгоор БАГШ ИРЭЭДҮЙ хуримтлалын сантай байна” гэж багшийн нийгмийн баталгааг хангах санхүүгийн нэмэлт эх үүсвэрийг зааж өгсөн зэрэг нь оновчтой болсон байна.

Мөн эцэг, эх, асран хамгаалагчаас хариуцах зардал буюу цэцэрлэгийн хүүхдийн хоолны болон сургуулийн хүүхдийн үдийн хоолны зардлын тодорхой хувьтай хамааралтай харилцааг зохицуулахаар тусгасан нь шинэлэг болсон байна. Өөрөөр хэлбэл, улсын төсөв, орон нутгийн төсөв, эцэг эх, асран хамгаалагчийн хариуцах хэсэг байдлаар хариуцлага хуваалцах зарчимд суурилсан оновчтой шийдэл болсон байна. Түүнчлэн аймаг, нийслэлийн Засаг даргын бүрэн эрхэд тухайн орон нутгийн өмчийн цэцэрлэг, сургуулийн үйлчилгээний чанар, үр дүнг Засгийн газар болон иргэд, олон нийтийн өмнө хариуцахаар тусгасан нь чухал зохицуулалт болжээ.

Хуулийн төслийн 45 дугаар зүйлд тусгасан Багш ирээдүй хуримтлалын сантай холбоотой харилцааг тусгай хуулиар зохицуулахаар тусгасан нь багшийн нийгмийн баталгааны асуудлыг шийдвэрлэх шинэлэг зохицуулалт болжээ.

Иргэдийн сурах эрх баталгаажих, сургалтын чанарт дэвшилт гаргаж, энэ салбар дахь төрийн бус байгууллага, ажил олгогчдын оролцоо сайжирч, дээд боловсролын сургалтын бодлого нь хөдөлмөрийн зах зээлийн хандлага, чиглэлтэй уялдуулах (Зорилт 17)

Хуулийн төслийн 7 дугаар зүйлийн 7.1 дэх хэсэгт “Боловсролын тогтолцоо нь албан, албан бус болон амьдралын орчноос суралцах боловсролоос бүрдэнэ” гэж туссан нь боловсролын парадигмын өөрчлөлт, дэлхий нийтийн чиг хандлага зэрэгт нийцүүлэн иргэний сурч боловсрох эрхийг баталгаажуулсан заалт болсон байна. Түүнчлэн Монгол Улсын Үндсэн хуульд нийцүүлэн бүх нийтийн ерөнхий боловсрол үнэ төлбөргүй эзэмших эрхийг хангах зорилгоор хүүхдийг 5 настайд нь сургуулийн өмнөх боловсролд, цаашид ерөнхий боловсролд заавал хамруулахаар тусгасан нь иргэн тасралтгүй суралцах, бие даасан иргэн болох, ажил мэргэжил болон дараагийн түвшний боловсрол сургалтын байгууллагад суралцах бэлтгэл хангагдахад чиглэсэн зохицуулалт болжээ.

Хуулийн төсөлд иргэний амьдралын орчноос суралцахуйг хүлээн зөвшөөрч, үр дүнг баталгаажуулах, боловсрол эзэмших танхимын, танхимын бус, хосолсон сургалтыг үнэлэх, дүйцүүлэх, баталгаажуулах журам, сургалтад тавих нийтлэг шаардлагыг боловсролын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батлахаар заасан зэрэг нь иргэдийн сурах эрхийг баталгаажуулсан байна.

Түүнчлэн хуулийн төслийн Зургаадугаар бүлэгт боловсролын харилцааны чухал оролцогч болох хуулийн этгээдийн болон төрийн бус байгууллага, мэргэжлийн холбооны эрх, үүргийг тодорхой оруулж өгсөн нь тэдний оролцоог нэмэгдүүлэх, хариуцлагыг нарийвчлан зааж өгсөн зохицуулалт болсон байна.

Дээд боловсролын тухай хуулийн төсөлд “2.1. Дээд боловсролын зорилго нь хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлт хэрэгцээнд нийцсэн, олон улсад өрсөлдөх мэдлэг, ур чадвартай, хөрвөх чадвартай, бүтээлч, хариуцлагатай, төлөвшсөн, эх оронч иргэнийг бэлтгэх замаар улс орны нийгэм, эдийн засгийн хөгжлийг дэмжихэд оршино” гэж тодорхойлсон зэрэг нь хуулийн төслийн үзэл баримтлалаар хангахаар зорьсон зорилтоо биелүүлэх үндэслэл болжээ.

2. Шалгуур үзүүлэлт: Практикт хэрэгжих боломж

Хуулийн төслийг практикт турших гэсэн шалгах хэрэгсэл нь ихээхэн цаг хугацаа, хүн хүч, зардал шаарддаг тул энэ тохиолдолд хуулийн төслийн 31, 40, 44 дүгээр зүйлд заасан зохицуулалтыг “Практикт хэрэгжих боломж” шалгуур үзүүлэлтээр шалган, бодит байдалд хэрэгжих боломжтой эсэх, хэрэгжүүлэгч субъектүүдэд ачаалал, бэрхшээл учруулах эсэх, учирч болох эрсдэлийг бууруулах арга зам байгаа эсэхийг тодруулахыг зорилгоо. уг хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийн

Энэхүү шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд боловсролын сургалтын болон мэргэжлийн байгууллагын төлөөлөл болсон багш, ажилтан, судлаач, түүнчлэн боловсролын чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг төрийн бус байгууллага, иргэний нийгмийн төлөөлөлтэй санал солилцсон болно. Түүнчлэн холбогдох байгууллагын статистик мэдээ, хуулийн төсөлд ирүүлсэн саналуудад дүн шинжилгээ хийн шалгасан.

- Хуулийн төслийн 31 дүгээр зүйлийн зохицуулалт:

Хуулийн төслийн 31 дүгээр зүйлээр боловсролын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын чиг үүргийг зохицуулсан байна.

Боловсролын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага нь дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлэхээр тусгасан байна. Үүнд:

- боловсролын хууль тогтоомж, эрх бүхий байгууллагаас баталсан шийдвэрийг хэрэгжүүлэх ажлыг улсын хэмжээнд зохион байгуулах;
- сурах бичиг зохиох, хэвлэх, ханган нийлүүлэх ажлыг зохион байгуулах, сургалтын хэрэглэгдэхүүн, тоног төхөөрөмж, урвалж бодисоор хангах, төлөвлөгөө хэрэгжүүлэх;
- багш, ажилтны мэргэшүүлэх сургалтыг зохион байгуулж, мэргэжлийн тасралтгүй хөгжлийг хангахад дэмжлэг үзүүлэх;
- аймаг, нийслэлийн боловсролын газар, дүүргийн боловсролын хэлтсийг мэргэжил, арга зүйн удирдлага, зохицуулалтаар хангах;
- бүх шатны боловсролын сургалтын чанарт үнэлгээ, судалгаа хийх, их, дээд сургууль, коллежид элсэгчдийн элсэлтийн ерөнхий шалгалт, багш бэлтгэх их, дээд сургууль төгсөгчийн улсын нэгдсэн шалгалтыг улсын хэмжээнд зохион байгуулах;
- боловсролын салбарын мэдээллийн технологийн, хөгжүүлэлт, мэдээллийн систем, сан, нэгдсэн сүлжээ болон тэдгээрийн дэд бүтцийн хяналт, аюулгүй байдлын хэрэгжилтийг хангах;
- боловсролын болон сургалтын баримт бичгийг хэвлүүлэх, түгээх, олгох ажлыг зохион байгуулах;
- улсын олимпиад зохион байгуулах журам, ерөнхий боловсролын сургуульд кабинет, лаборатори байгуулах, ашиглах журам баталж мөрдүүлэх;
- насан туршдаа суралцахуйн бодлогын хэрэгжилтийн үйл ажиллагааг улсын хэмжээнд зохион байгуулах;
- боловсролын салбарын чиглэлээр гадаад улс орон, олон улсын төрөлжсөн бусад байгууллагатай байгуулсан олон улсын гэрээний хэрэгжилтийг зохион байгуулах;
- боловсролын салбарын үйл ажиллагааны талаарх мэдээ, тайланг улсын хэмжээнд нэгтгэн гаргах, хуульд заасны дагуу мэдээлэх;
- мэргэжлийн болон дээд боловсролын байгууллага, түүний сургалтын хөтөлбөрийг магадлан итгэмжлэх;
- гамшгийн улмаас хичээл, сургалтын үйл ажиллагааг түр зогсоох, хэлбэр өөрчлөх тохиолдолд сургалтын тасралтгүй байдлыг хангах хариу арга хэмжээ авах нэгдсэн зохицуулалт хийх;
- хуульд заасан бусад бүрэн эрх зэрэг чиг үүрэг тусгагджээ.

Боловсролыг нэгдсэн удирдлага, тогтолцоотой буюу босоо удирдлагатай байхаар энэхүү зохицуулалт хуулийн төсөлд тусгагдаж, боловсролын эрдэм шинжилгээ, арга зүйн байгууллагаас бусад мэргэжлийн байгууллага салбарын хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг зохион байгуулах юм.

Хуулийн төсөлд ирүүлсэн саналаас үзэхэд одоо мөрдөгдөж байгаа Боловсролын тухай хуулийн дагуу өөр өөрийн гэсэн чиг үүрэгтэй үйл ажиллагаа явуулж буй мэргэжлийн байгууллагуудыг нэгдсэн удирдлагатай болох хэрэгцээнд үндэслэн 31 дүгээр зүйлийг илүү оновчтой болгох ирсэн.

Үүнээс дүгнэхэд нэгдсэн удирдлага, тогтолцоотой, чиг үүргийн давхардлыг арилгах, ажил үүргийн уялдаа, хамтын ажиллагааг дэмжихэд чиглэсэн зохицуулалтыг илүү тодорхой зааж, нягтлах нь зүйтэй байна.

- **Хуулийн төслийн 43 дугаар зүйлийн зохицуулалт.**

Хуулийн төслийн 43 дугаар зүйлийн 43.5.5 дахь заалтад “төрийн болон орон нутгийн өмчийн цэцэрлэгийн хүүхдийн хоолны зардлын тодорхой хэсэг”, 43.5.6 дахь заалтад “төрийн болон орон нутгийн өмчийн ерөнхий боловсролын сургуулийн үдийн хоолны зардлын тодорхой хэсгийг эцэг эхээс хариуцахаар тусгажээ.

Одоо хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байгаа Боловсролын тухай хуулийн 40 дүгээр зүйлийн 40.2 дахь хэсэгт цэцэрлэгийн байршлыг харгалзан хүүхдийн хоолны зардлын тодорхой хувийг улсын төсвөөс санхүүжүүлэх тухай, мөн Сургуулийн өмнөх боловсролын тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.4 дэх хэсэгт Төрийн өмчийн цэцэрлэгийн хүүхдийн хоолны зардлын тодорхой хувийг эцэг, эх, асран хамгаалагчаас, Нийгмийн халамжийн тухай хуулийн 20.2-т заасан хүүхдийн хоолны зардлыг улсын төсвөөс тус тус санхүүжүүлнэ” гэсэн зохицуулалт байгаа хэдий ч хэрэгжихгүй байна. Түүнчлэн 2019 онд батлагдсан “Ерөнхий боловсролын сургуулийн хоол үйлдвэрлэл, үйлчилгээний тухай” хуулиар ерөнхий боловсролын сургуульд суралцаж байгаа болон дотуур байранд амьдарч байгаа хүүхдийн хоол үйлдвэрлэл, үйлчилгээтэй холбоотой харилцаа зохицуулах болсон. Боловсролын санхүүжилттэй холбоотойгоор эцэг эх, асран хамгаалагчтай хамааралтай хэсэгт хариуцах хувийг оновчтой тогтоох нь энэхүү зохицуулалтын ач холбогдол, гарах үр дагаварт нөлөөлөх магадлалтай.

Хуулийн төслийг хэлэлцүүлэх явцад боловсролын харилцаанд оролцогч талууд зарчмын хувьд хариуцлага хуваалцах, оролцоо, хяналтын тавих, цаашлаад хүүхдийн хоолны чанар, үйлчилгээг сайжруулахыг хүлээн зөвшөөрч, талууд хариуцах хувь, хэмжээг оновчтой тогтооход анхаарахыг санал болгож байсан.

Иймд эцэг эх, асран хамгаалагчаас хариуцах хэсэг/хувийг одоо мөрдөгдөж буй Сургуулийн өмнөх боловсролын тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.5 дахь хэсэгт заасны дагуу Засгийн тогтоохоор зохицуулах нь зүйтэй гэж үзэж байна.

- Хуулийн төслийн 48 дугаар зүйлийн зохицуулалт

Хуулийн төслийн 48 дугаар зүйлд боловсролын харилцаанд оролцогчоор иргэний нийгмийн, төрийн бус байгууллага, мэргэжлийн холбоодын эрх үүргийг зохицуулахаар анх удаа оруулсан байна.

Манай орны хувьд иргэдийн эвлэлдэн нэгдэх, нийгмийн харилцаан оролцох эрхийг төрийн бус байгууллагын үйл ажиллагаагаар хангаж байгаа. 2019 оны судалгаагаар Хуулийн этгээдийн улсын нэгдсэн мэдээгээр 21040 төрийн бус байгууллага үйл ажиллагаа явуулж байгаа. Хуулийн төслийн дээрх зүйл, заалтад тусгагдсан байгууллагууд нь иргэний нийгмийн нэг чухал төлөөлөл болж байдаг бөгөөд төртэй түншлэл тогтоох бус харин нийгэмд төрийн үйл ажиллагаанд хяналт тогтоох харилцааг тусгасан байна.

Хуулийн төслийг хэлэлцүүлэх явцад хэдийгээр боловсролын харилцаанд оролцогчдын эрх үүрэг нь түншлэлд сууриллахаар хуулийн төсөлд тусгасан нь шинэлэг зүйл болсон хэдий ч зохицуулалтыг илүү нарийвчлах, бусад хууль тогтоомжтой зөрчилдөж байгаа эсэхийг нягтлах шаардлагатай тухай санал ирсэн. Иймд уг зүйлд заасан эрх үүргийг нягтлан, томъёоллыг тодруулах нь зүйтэй байна.

3. Шалгуур үзүүлэлт: Ойлгомжтой эсэх

“Ойлгомжтой байдал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд Боловсролын ерөнхий хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл боловсруулахдаа Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 23, 28, 29, 30 дугаар зүйл, Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах аргачлалд заасан шаардлагыг хангасан эсэхэд үзлэг хийх, хянах байдлаар энэхүү үнэлгээг гүйцэтгэлээ. Мөн хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд

холбогдох байгууллагуудаас ойлгомжтой болгох чиглэлээр ирүүлсэн санал байгаа эсэхийг нягтлан, анализ хийлээ.

Одоо мөрдөгдөж байгаа Боловсролын тухай хууль нь 2002 онд, Сургуулийн өмнөх боловсролын тухай хууль 2008 онд, түүнчлэн 1995 онд батлагдсан Бага, дунд боловсролын тухай хуулийг 2002 онд шинэчлэн найруулж, Дээд боловсролын тухай хуулийг 2002 онд тус тус баталжээ. Энэ хугацаанд Боловсролын тухай хуульд 26 удаа, Сургуулийн өмнөх боловсролын тухай хуульд 6 удаа, Бага, дунд боловсролын тухай хуульд 13 удаа, Дээд боловсролын тухай хуульд 10 удаа тус тус нэмэлт, өөрчлөлт орсон байна.

Боловсролын ерөнхий хуулийн төсөл нь 8 бүлэг, 52 заалттай, Боловсролын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийн хэлбэрээр бичигдсэн.

Хуулийн төслийн бүтцийн дугаарлалт нь хуульд заасан шаардлагыг хангасан байна. Бие даасан санаа бүрийг тусгай зүйлд тусгаж, заалт нь нэг өгүүлбэрээр илэрхийлэгдсэн, төслийн бүтэц нь Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 28 дугаар зүйлийн 28.3-т заасанд нийцсэн байна. Мөн хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл нь Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлд заасан тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцаанд хамаарах асуудлыг бүрэн тусгасан байх, үүнд хүрээнээс хальсан асуудлыг тусгахгүй байх шаардлага, 30 дугаар зүйлд заасан хэл зүй, найруулгын нийтлэг шаардлагад нийцсэн байна.

Мөн тус хуулийг дагалдан боловсруулагдсан

1. Сургуулийн өмнөх болон ерөнхий боловсролын тухай хууль
2. Дээд боловсролын тухай хууль
3. Судалгааны их сургуулийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн /анхдагч хууль/

төслүүд нь Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 28 дугаар зүйлийн 28.8 дахь хэсэгт заасан дугаарлалт болон хуулийн төслийн заалтын байршилд тавигдах шаардлагыг хангасан байна.

Энэхүү хууль батлагдахтай холбоотойгоор холбогдох хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулахтай холбоотой зохицуулалт, тодорхой зүйл заалтын хэрэгжих хугацаа зэргийг нягтлах шаардлагатай. Түүнчлэн хуулийн төслийн зарим нэр томъёог жигдлэх, найруулгыг ойлгомжтой томъёолох нь зүйтэй.

4. Шалгуур үзүүлэлт: Харилцан уялдаатай байдлыг хангасан эсэх

“Харилцан уялдаа” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийн үр нөлөөг шалгахдаа Боловсролыг ерөнхий хуулийн төслийн тодорхой зүйл заалтыг бус хуулийн төслийг бүхэлд нь шалгахыг зорилоо.

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.1.1, 29.1.5, 29.1.7, 29.1.10 –т болон “Хуулийн төслийн үр нөлөө тооцох аргачлал”-ын 4.10-т заасан шаардлага, шалгуурын дагуу үнэлсэн болно. Үүнд:

- Монгол Улсын Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлд заасан шаардлагыг хангасан эсэх:

Хүснэгт 4

д/д	Шалгах асуулт	Шаардлагыг хангасан эсэх
1	29.1.1.Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээнд нийцсэн, бусад хууль, үндэсний	Үндсэн хуульд заасан зарчмыг хангахад чиглэсэн бөгөөд ямар нэгэн байдлаар зөрчилдөөгүй байна.

	аюулгүй байдлын үзэл баримтлалтай уялдсан байх;	
2	29.1.5.зүйл, хэсэг, заалт нь хоорондоо зөрчилгүй байх;	Төслийн зүйл, хэсэг, заалт хоорондоо зөрчилдөөгүй байна.
3	29.1.7.бусад хуулийн заалтыг давхардуулан заахгүйгээр шаардлагатай бол түүнийг эш татах, энэ тохиолдолд эшлэлийг тодорхой хийж, хуулийн нэр болон хэвлэн нийтэлсэн албан ёсны эх сурвалжийг бүрэн гүйцэд заасан байх;	Төрийн албаны тухай хууль, Хөдөлмөрийн тухай хууль, Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хууль, Төр, сүм хийдийн харилцааны тухай хууль, Шинжлэх ухаан, технологийн тухай хууль, Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хууль, Засгийн газрын агентлагийн тухай хууль, Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний эрхийн тухай хууль, Гамшгаас хамгаалах тухай хууль, Эрүүгийн хууль, Зөрчлийн тухай хууль, Сургуулийн өмнөх болон бага, дунд боловсролын тухай, Дээд боловсролын тухай хууль, Судалгааны их сургуулийн эрх зүйн байдлын тухай хууль тус тус эш татсан.
4	29.1.10.шаардлагатай тохиолдолд бусад хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах болон хууль хүчингүй болсонд тооцох тухай дагалдах хуулийн төслийг боловсруулсан байх;	Боловсролын ерөнхий хуулийн төсөл боловсруулагдсантай холбоотойгоор Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хууль, Хүүхэд харах үйлчилгээний тухай хууль, Авлигын эсрэг хууль, Архидан согтуурахтай тэмцэх тухай хууль, Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль, Гамшгаас хамгаалах тухай хууль, Газрын төлбөрийн тухай хууль, Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хууль, Жендерийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хууль, Залуучуудын хөгжлийг дэмжих тухай хууль, Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хууль, Мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын эргэлтэд хяналт тавих тухай хууль, Монгол Улсын батлан хамгаалах тухай /шинэчилсэн найруулга/ хууль, Ойн тухай хууль, Соёлын өвийг хамгаалах тухай хууль, Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай хууль, Хог хаягдлын тухай хууль, Хүн худалдаалахтай тэмцэх тухай хууль, Эрүүл ахуйн тухай хууль, Ерөнхий боловсролын сургуулийн хоол үйлдвэрлэл, үйлчилгээний тухай хууль, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хууль, Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай /шинэчилсэн найруулга/ хуульд холбогдох хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулсан.

	Мөн Боловсролын тухай хууль, Сургуулийн өмнөх боловсролын тухай хууль, Бага, дунд боловсролын тухай хууль, Дээд боловсролын тухай хууль болон Дээд боловсролын санхүүжилт, суралцагчийн нийгмийн баталгааны тухай хуулийг тус тус хүчингүй болсонд тооцох хуулийн төслийг боловсруулсан байна.

- Хуулийн төслийн үр нөлөө тооцох аргачлалын 4.10-т заасан шалгуурыг хангасан эсэх

Хүснэгт 5

д/д	Асуулт	Хариулт	Дүн шинжилгээ
1	Хуулийн төслийн зохицуулалт тухайн хуулийн зорилттой нийцэж байгаа эсэх;	Тийм	Боловсролын ерөнхий хуулийн төслийн зохицуулалт нь үзэл баримтлалд тусгагдсан зорилтыг бүрэн хангаж байна.
2	Хуулийн төслийн “Хууль тогтоомж” гэсэн хэсэгт заасан хуулиудын нэр тухайн харилцаанд хамаарах хууль мөн эсэх;	Тийм	Энэхүү шаардлагыг хангасан байна.
3	Хуулийн төсөлд тодорхойлсон нэр томъёо тухайн хуулийн төслийн болон бусад хуулийн нэр томъёотой нийцэж байгаа эсэх;	Тийм	Төслийн 3 дугаар зүйлд хуулийн нэр томъёоны тодорхойлолтыг өргөн утгатай ойлголтыг нарийвчлах зорилгоор 19 нэр томъёонд тайлбар хийж ойлгохоор тусгажээ. Хяналтаар зөрчилдсөн тайлбарлах шаардлагатай нэр томъёо илрээгүй болно.
4	Хуулийн төслийн зүйл, заалт тухайн хуулийн төсөл болон бусад хуулийн заалттай нийцэж байгаа эсэх;	Тийм	Зарчмын зөрөөтэй ямар нэгэн асуудал дүн шинжилгээний хүрээнд илрээгүй болно.
5	Хуулийн төслийн зүйл, заалт тухайн хуулийн төслийн болон бусад хуулийн заалттай давхардсан эсэх;	Тийм	Хяналтаар давхардсан, зөрчилтэй зохицуулалт илрээгүй болно.
6	Хуулийн төслийг хэрэгжүүлэх этгээдийг тодорхой тусгасан эсэх;	Тийм	Хуулийн төслийг хэрэгжүүлэгч субъектийн эрх үүргийг ялган тодорхойлсон байна.
7	Хуулийн төсөлд шаардлагатай зохицуулалтыг орхигдуулсан эсэх	Үгүй	Хуулийн төсөлд шаардлагатай зохицуулалтыг орхигдуулаагүй болно.
8	Хуулийн төсөлд төрийн байгууллагын гүйцэтгэх чиг үүргийг давхардуулан тусгасан эсэх;	Үгүй	Хяналтаар ямар нэгэн зөрчилтэй зохицуулалт илрээгүй.

9	Төрийн байгууллагын чиг үүргийг төрийн бус байгууллага, мэргэжлийн холбоодоор гүйцэтгүүлэх боломжтой эсэх;	Тийм	Боловсролын салбарын төрийн байгууллагын чиг үүргийг төрийн бус байгууллага, мэргэжлийн холбоодоор гүйцэтгүүлэх зорилгоор хуулийн төслийн 47 дугаар зүйлд иргэний нийгмийн, төрийн бус байгууллага, мэргэжлийн холбоодын эрх, үүргийг тусгасан тусгайлан зохицуулалт хийсэн болно.
10	Татварын хуулиас бусад хуулийн төсөлд албан татвар, төлбөр, хураамж тогтоосон эсэх;	Үгүй	Хяналтаар ямар нэгэн зөрчилтэй зохицуулалт илрээгүй.
12	Монгол Улсын Үндсэн хууль болон Монгол Улсын олон улсын гэрээнд заасан хүний эрхийг хязгаарласан зохицуулалт тусгасан эсэх;	Үгүй	Хяналтаар ямар нэгэн зөрчилтэй зохицуулалт илрээгүй.
13	Хуулийн төслийн зүйл, заалт жендерийн эрх тэгш байдлыг хангасан эсэх;	Тийм	Хуулийн төсөлд бүх шатны боловсролын хөтөлбөр, арга зүйд жендерийн эрх тэгш байдалтай холбоотой агуулгыг тусгаж, өмчийн хэлбэр үл харгалзан хэрэгжүүлэхээр туссан.
14	Хуулийн төсөлд шударга бус өрсөлдөөнийг бий болгоход чиглэсэн заалт тусгагдсан эсэх;	Үгүй	Хуулийн төсөлд тусгайлан зохицуулалт тусгагдаагүй.
15	Хуулийн төсөлд авлига, хүнд суртлыг бий болгоход чиглэсэн заалт тусгагдсан эсэх;	Үгүй	Хяналтаар энэ төрлийн зөрчил илрээгүй.
16	Хуулийн төсөлд тусгасан хориглосон хэм хэмжээг зөрчсөн этгээдэд хүлээлгэх хариуцлагын талаар тодорхой тусгасан эсэх.	Тийм	Тухайн хуулийг зөрчсөн этгээдэд хүлээлгэх хариуцлагыг Төрийн албаны тухай, Хөдөлмөрийн тухай хууль, Эрүүгийн хууль болон Зөрчлийн тухай хуулиар зохицуулагдсан болно.

Энэхүү шалгуур үзүүлэлтийн дагуу дүн шинжилгээ хийж үзэхэд хуулийн төслийн зүйл заалт хоорондоо болон Монгол Улсын Үндсэн хууль, бусад хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа хууль тогтоомжид зарчмын хувьд зөрчилдөөгүй, үүрэг хүлээсэн байгууллага, албан тушаалтны чиг үүрэг давхардаагүй байна.

ДӨРӨВ. ҮР ДҮНГ ҮНЭЛЖ, ЗӨВЛӨМЖ ӨГӨХ

Энэхүү үр нөлөө тооцох үнэлгээг Боловсрол, шинжлэх ухааны яамнаас боловсруулсан Боловсролын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга буюу буюу Боловсролын ерөнхий хуулийн төслийн үзэл баримтлалын хүрээнд хийж гүйцэтгэлээ.

Үнэлгээнд хуулийн төсөл, үзэл баримтлалаас гадна статистик тоон үзүүлэлт, тайлан мэдээ, холбогдох хууль тогтоомж болон хуулийн төслийн хэлэлцүүлгийн явцад гарсан санал зэрэг нэмэлт материалыг ашигласан.

Хуулийн төсөлд нь дэвшүүлсэн зорилгоо хангасан эсэх, практикт хэрэгжих боломжтой эсэх, бусад хууль тогтоомжтой хэрхэн уялдсан, хуулийн төслийн

найруулга, хэл зүй ойлгомжтой эсэх гэсэн шалгуур үзүүлэлт тус бүрээр хийгдсэн үнэлэлтийг нэгтгэн дараах Дүгнэлтийг гаргаж, Зөвлөмж боловсруулсан болно.

1. Зорилгод хүрэх байдал:

Зорилгод хүрэх байдал шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд Боловсролын ерөнхий хуулийн төсөл нь батлагдсан үзэл баримтлалд тусгагдсан зорилтуудыг хангахад чиглэж, төрт ёс, түүх, соёл, уламжлал, үнэт зүйлсийг өвлөсөн, ардчилсан, хүмүүнлэг, ёс зүйг дээдлэн сахисан, дэлхийд өрсөлдөхүйц мэдлэг, чадвартай, нийгэм, эдийн засгийн хөгжилд хувь нэмэр оруулдаг, эрүүл, хариуцлагатай иргэнийг хөгжүүлэхэд чиглэсэн зохицуулалтууд тусгасан байна.

2. Практикт хэрэгжих боломжийг хангасан байдал:

Боловсролын ерөнхий хуулийн төсөлд боловсролын харилцаанд оролцогч талуудын төлөөл болох боловсролын сургалтын болон мэргэжлийн байгууллагын төлөөлөл болсон багш, ажилтан, судлаач, түүнчлэн боловсролын чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг төрийн бус байгууллага, иргэний нийгмийн төлөөлөлтэй санал солилцсон болно. Түүнчлэн холбогдох байгууллагын статистик мэдээ, хуулийн төсөлд ирүүлсэн саналуудад дүн шинжилгээ хийсэн. Хуулийн төсөлд анх удаа цахимаар үе шаттай зохион байгуулагдсан хэлэлцүүлгийн санал, дүгнэлтийг тусгасан нь практикт хэрэгжих боломжтойг харуулж байна.

3. Ойлгомжтой байдал:

Боловсролын ерөнхий хуулийн төсөл нь Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 23, 28, 29, 30 дугаар зүйл, Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах аргачлалд заасан шаардлагыг хангасан байна.

4. Харилцан уялдаатай байдал

Боловсролыг ерөнхий хуулийн төслийн тодорхой зүйл заалтыг бус хуулийн төслийг бүхэлд нь шалган үзэхэд Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.1.1, 29.1.5, 29.1.7, 29.1.10 –т болон Хуулийн төслийн үр нөлөө тооцох аргачлалын 4.10-т заасан шаардлага, шалгуур үзүүлэлтийн дагуу дүн шинжилгээ хийж үзэхэд хэмжих хэрэгслийн загварын туршилтын үр дүнг хүлээн зөвшөөрөх талаарх хуулийн төслийн зохицуулалтуудаас бусад хуулийн төслийн зүйл заалт өөр хоорондоо болон Монгол Улсын Үндсэн хууль, бусад хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа хууль тогтоомжтой зөрчилдөөгүй, үүрэг хүлээсэн байгууллага, албан тушаалтнуудын чиг үүрэгт давхардал үүсгээгүй.

Үнэлгээний үндсэн дээр зөвлөмж гаргах нь

Боловсролыг ерөнхий хуулийн төслийн үр нөлөө тооцох судалгааны ажлын явцад гарсан дараах асуудлуудыг өөрчлөх, дахин анхаарах шаардлагатай байна гэсэн зөвлөмжийг өгч байна. Үүнд:

- Хуулийн төслийн 31 дүгээр зүйлд заасан боловсролын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын чиг үүрэгтэй холбоотойгоор боловсролын нэгдсэн удирдлага, тогтолцоотой, чиг үүргийн давхардлыг арилгах, ажил үүргийн уялдаа, хамтын ажиллагааг дэмжихэд чиглэсэн зохицуулалтыг илүү тодорхой зааж, нягтлах нь зүйтэй байна,

- Хуулийн төслийн 43 дугаар зүйлийн 43.5.5 дахь заалтад “төрийн болон орон нутгийн өмчийн цэцэрлэгийн хүүхдийн хоолны зардлын тодорхой хэсэг”, 43.5.6 дахь заалтад “төрийн болон орон нутгийн өмчийн ерөнхий боловсролын сургуулийн үдийн хоолны зардлын тодорхой хэсгийг эцэг эхээс хариуцахаар тусгасныг одоо мөрдөгдөж буй Сургуулийн өмнөх боловсролын тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.5 дахь хэсэгт заасантай нэгэн адил Засгийн тогтоохоор зохицуулах,

- Хуулийн төслийн 48 дугаар зүйлд боловсролын харилцаанд оролцогчоор иргэний нийгмийн, төрийн бус байгууллага, мэргэжлийн холбоодын эрх үүргийг зохицуулахаар анх удаа оруулсантай холбоотойгоор иргэний нийгмийн, төрийн бус байгууллага, мэргэжлийн холбоодын эрх үүргийг нягтлан, томьёоллыг тодруулах,
- Энэхүү хууль батлагдахтай холбоотойгоор холбогдох хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулахтай холбоотой зохицуулалтыг нягтлах.

----oOo----

АШИГЛАСАН МАТЕРИАЛЫН ЖАГСААЛТ

I. Хууль тогтоомж, тушаал, шийдвэр

1. Монгол Улсын Үндсэн хууль
2. Монгол Улсын Хууль тогтоомжийн тухай хууль,
3. Боловсролын тухай хууль
4. Сургуулийн өмнөх боловсролын тухай хууль,
5. Бага, дунд боловсролын тухай хууль
6. Дээд боловсролын тухай хууль,
7. Дээд боловсролын санхүүжилт, суралцагчийн нийгмийн баталгааны тухай хууль,
8. Төрийн албаны тухай хууль
9. Хөдөлмөрийн тухай хууль,
10. Зөрчлийн тухай хууль,
11. Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хууль,
12. Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих тухай хууль
13. Гамшгаас хамгаалах тухай хууль
14. Төрийн бус байгууллагын тухай хууль
15. “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын хөгжлийн урт хугацааны бодлого
16. Монгол Улсын 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл
17. Монгол Улсын Засгийн Газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр
18. НҮБ-ийн “Тогтвортой хөгжлийн зорилго – 2030” хөтөлбөр
19. Монгол Улсын Засгийн газрын 2016 оны 1 дүгээр сарын 25-ны өдрийн 59 дүгээр тогтоол “Аргачлал батлах тухай”
20. Боловсрол, шинжлэх ухааны сайд болон Хууль зүйн сайдын хамтран баталсан “Боловсролын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийн үзэл баримтлал, 2020 он

II. Ном, гарын авлага, судалгаа

1. Хууль зүйн Яам, GIZ, “Хууль тогтоомжийн тухай хууль” аргачлал, гарын авлага, Хуулийн тогтоомжийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх аргачлалын гарын авлага, Улаанбаатар хот, 2016 он
2. ЮНЕСКО-оос эрхлэн гаргасан “Монгол Улсын боловсролын бодлогын тойм шинжилгээний тайлан (2019),
3. “Боловсролын чанар, түүнд нөлөөлж буй хүчин зүйлсийн бодлогын судалгаа”, (Боловсролын хүрээлэн, 2020),
4. “Монгол Улсын Боловсролын суурь мэдээллийн судалгаа”, (2019)
5. “Боловсролын эрх зүйн харьцуулсан шинжилгээ ба зөвлөмж” судалгаа, 2019
6. Боловсролын статистик мэдээ
7. Монголын багш нарын VII их хурлын материал